

РАҲБАР-БУ КУЧ

«Постда» милиция билан халқ орасида узилиб қолган алоқаларни ўрнатилганда катта ёрдам бермоқда. Кечагина: «Уларнинг ўзлари ўғри, чайқовчи, киссавурлар, талончилар билан шерик», — деб ўйлаётганлар бугун фикрларидан қайтмоқдалар.

— Биз милиция шаънига билмай ҳар хил гаплар айтганмиз. Уларга жуда қийин экан, — дейди бир йўловчи. — Қуш тинаркан, булар тинмаскан.

— Ука, ўша йигитлар сиз билан бизнинг болаларимиз. Бегонаси йўқ. Уларга бекорга ойлик тўлашмайди. Анови газити борку «Пўстда» деган, ўтлимга ҳаммасини ўқитаман. Бу йил уйга оладиган бўлдим, — дейди мўйсифид унинг гапини бўлиб.

Шаҳар автобусида беихтиёр шу суҳбатдан боҳабар бўлдим.

Энди асосий мақсадга ўтсам. Мен рўзноманинг ўтган йил 28 декабрь сонини синчиқлаб ўқиб чиқдим. Ички саҳифаси байналмилалчи жангчилар йиғилиши ҳақида. Уларнинг олдиди таъзим қилсак арзийди. Бироқ А. Холиқовнинг «Қоғозда қолди», М. Абдураимовнинг «Охири бормикин?», Ш. Омонқуловнинг «Қадримга йиғлайман» син-

гари мақолаларини ўқиб, юрагимда санчиқ турди. Бойси шундай аҳволга тушган не-не ходимларни кўрмадим. Улар ҳамон орамизда бор.

Афсуски, кўп муаммоларни ҳал этиш бошлиққа бориб тақалади. Бошлиқ гайратли, ғамхўр, адолатпарвар бўлса омадингку-я, бироқ акси бўлса, додингни кимга айтасан?

Қутбиддин Мамажонов, Абдулла Аббосов, Абдуқаҳҳор Гаффоров, Туробжон Отахўжаевлар ходимни ўз фарзандидай ҳимоя қилувчи раҳбарлардан эди. Шунинг учун милиция ходимларигина эмас, халқ ҳурматида ҳам сазовор бўлишганди.

Аввал милиция ходимлари ҳуқуқини сиёсий бўлим раҳбари ҳимоя қиларди. Ҳозир номи ўзгарган. Шахсий таркибни тарбиялаш ва ижтимоий, ҳуқуқий ҳимоялаш бўлими, дейилади. Аммо қилган иши ҲЕЧ НАРСА.

Демоқчиманки, ҳар жойда етилган муаммони ўша жойнинг раҳбари ҳал қилмас экан, улар тобора кўпаяверади. Йиғилиб-йиғилиб, отилиши шак-шубҳасиз.

Неъматжон
МАМАЖОНОВ.

ЗАДАРЕ тумани ИИБ ДАНБ ходимлари вилоят ҳудудидан моддий бойликларни четга олиб чиқиб кетилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатганлар.

СУРАТДА: ДАНБ ходимлари навбатдаги олиб чиқиб кетилаётган қурилиш материалларини тўхтатиб қолишди.

Агар хабарингиз бўлса, ўтган йилнинг ёзида жумҳуриятимиз бўйича биринчи бўлиб Фарғона вилояти ички ишлар идоралари оддий ва раҳбар ходимларини бирлаштирувчи мустақил жамоат ташкилоти тузилган ва унга «Қалқон» номи берилган эди.

«Қалқон» ўз олдига ички ишлар идоралари ходимларининг ижтимоий таъминоти бўйича режаларни ишлаб чиқиш ва рўйбога чиқаришда қатнашишни, турли идораларга ўз аъзоларининг ижтимоий-ҳуқуқий ҳимояланишини яхшилаш бўйича

таклифлар киритишни мақсад қилиб олган. Шунингдек, ходимларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя этишни, ҳаққоний ҳақ тўлашни, хизмат шароити ва саломатлигини яхшилашни, хавфсизлигига эришишни, мажбурий давлат сугуртаси, нафақа ва турар-жой билан таъминлашни назорат қилишни ҳам зиммасига олган.

Уюшманинг таъсис йиғилишида раис этиб ички хизмат подполковниги Набижон

Мана йиллар ўтиб, асрий орзуимизга — мустақилликка ҳам эришдик. Энди ҳар қачонгидан ўлароқ мустақил фикримиз бўлиши лозим. Эркин ўйлашимиз, баҳс юритишимиз, ишлашимиз, яшашимиз — озодликнинг меваси. Буларни одат қилиш учун эса ҳар бир одам ўз ҳақ-ҳуқуқини англаши керак. Бошқача қилиб айтганда, ҳар бир фуқаро ҳуқуқий билимга эга бўлиши, ўзининг ҳам, ўзганинг ҳам бурчини англаши даркор.

Кўпинча, айниқса, ҳозирги оғир шароитда милиция ходимларига таъна тошлари отилмоқда. Чайқовчилар, ўғрилар, босқинчилар кўпайиб кетган.

Агарда мен ўшаларнинг кўпайишида баъзан одамларнинг ўзлари айбдор, десам янглишмайман. Мана бунга бир мисол.

Яқинда туман ҳудудида яшовчи фуқаронинг уйида босқинчилик юз берди. Жиноятчилар уйда 11 ёшли боланинг ёлғизлигидан фойдаланиб, унинг устига кўрпаларни бостиришди, қўлга илинган нарсаларни бемалол машинага жойлаб, ғойиб бўлишди. Уй эгалари қаттиқ кўрқиб кетган болани касалхонага ётқизишди. Маҳаллада шов-шув. Ҳамма ёқда гап: милиция ишламайди, тиллари бирми, нега уларни қидиришмайди?

Уй эгалари ИИБга чақиртирилди.

— Уйингизда фалон кун босқинчилик бўлганми?

— Йўқ.

— Ун бир яшар фарзандингиз буни тасдиқлаб турибдику...

— Ешда, ёш, қаттиқ кўрққан.

— Нимадан кўрққан, ким кўрқитган?

Садо йўқ.

Бир оз фурсат ўтиб жиноятчилар гуруҳи қўлга олинди. Улар терговда ўша хонадонни ҳам ўмаришганини тан олишди. Ўғирлик буюмларни кўрсатишди. Бироқ бизга бу ҳақда жабрланувчидан ариза тушмаган. Қонунда жабрланувчининг даъвоси бўлмаса, жинорий иш қўзғатилмайди.

Яна уй эгаларини чақирамиз.

— Мана бу буюмларни танийсизми?

— Ҳа, бизники. Қайтариб берасизларми?

Бу гапга қуйишингни ҳам билмайсан, қулишингни ҳам.

— Ариза ёзиб беринг,—

дейсан яна тушунтиролмайд.

— Воқеа қачон, қандай бўлган?

— Йўқ, ёзмайман. Улар кейин бир бало қилишсачи?.. Ёзмайман!

Бўйига ҳам, энига ҳам тушунтиролмайсан. Охири 80 дан ошган отаси ёзиб беришга рози бўлди. Бу билан мушкуллимиз енгиллашмади. Йўқолган буюмлар рўйхатига битта телевизор магнитофонни тиркашибди, холос.

Жиноятчилар эса 30 дан ошиқ буюмлар мазкур хонадонники эканлигини кўрсатишди.

Уй эгаларини яна безовта қилиб, нарсаларни таниш учун таклиф этдик.

Шундан сўнггина (ахтиром буюмларнинг барчаси топилибди, энди қайтиб оламан, деган уйда) ик-

АВВАЛО ТАРБИЯ ЗАРУР

ки варақни тўлдириб, рўйхат тузиб берди. Унда 45 дан ортиқ буюм кўрсатилганди. Бунисига нима дейсиз?

Шу каби кўрқоқлиги билан жиноятчиларга хайрихоҳлик қилаётганлар оми? Ахир, жиноятчилар ана шундайлар ҳисобига кўпаймаётганмикин? Нега одамлар йиллаб пешона тери эвазига йиққан бисотларини уларга индамай тутқазиб қўйишаверади? Одамларимиз қизиқ. Қонунларимиз эса ундан ҳам қизиқ. Гуноҳкор айбини тан олиб турибди-ю, жабрланувчининг бир парча даъво қоғози бўлмаса, айбдор эмас. Суд ҳам ишни кўрмайди. Менимча, қонунда бу нарсани ҳам кўзда тутиш шарт. Кўчада безорилик қилаётганини ушласанг ҳам, жабрланувчининг даъвоси бўлиши керак.

Яна бир мисол. Айрим жабрланувчилар эса воқеа содир бўлган вақтни, тафсилотларни нотўғри кўрсатишди. Айниқса, машинаси олибқочилган улов эгалари. Аввал ўзлари қидиришди ёки «воситачи»ларни кутишди. Тополма-

гач, кунни кеча ёки ҳозир ўғирлашибди, дейишди. Ваҳоланки, биз дарров барча постларни огоҳлантирамиз. Йўқ, бундай рақамли машина ўтмади дейишса, ҳатто ходимларимизни ҳушёрсизликда айблаб қўйимиз ҳам. Ҳозиргина машина олиб қочилган жойда эса аллақачон излар босилган, ҳар қандай далилий ашёлар йўқолган бўлиб чиқади. Қанча оворагарчилик, асабузилишлар, тушқунлик.

Фуқароларга ҳам ҳайронсан. Ахир улардан кўп нарса талаб қилинмайди-ку. Ўз вақтида жиноят ҳақида хабар беришса бўлгани. Менимча, ҳар бир фуқаро ўз ҳуқуқи ва бурчини том маънода англаса жиноятлар ҳам камаярди, содир бўлганлари ҳам тезда фош этиларди.

Мана, ҳозир аксарият жиноятга қўл ураётганлар вояга етмаган ёшлардир. Биз аввало айбни мактабга тақаймиз, уларнинг «қақшатқич зарбасига» дуч келсак, болалар билан ишлаш инспекциясига ёпишамиз.

Аммо бундаги ота-она ўрнини кўп ҳолларда унутиб қўямиз. Нега? Нима учун ота-онанинг табиий вазифасини, бурчини ўзгалар зиммасига юкламоқчи бўламиз. Нима учун қонунда фарзанднинг қилмиши учун ота-онанинг бевосита масъуллиги, жавобгарлиги белгиланмаган?

Агар боласининг кимсига етказган озорини ота ўз чўнтагидан (моддий) тўлаганида эди ёки уни ҳам фарзанд тарбияси учун лоқайдлигини суд муҳокама қилиб, жазолаганда эди, кечқурун ишдан қайтгач, боламиз қани, қаёқда, деб сўрарди. Эркинликни тергаш учун вақт топарди.

Ахир, нима учун бир бечора бор-йўғидан айрилиб, икки қўлини бурнига тикиб қолаверади-ю, уни шу кўйга солган болакай ёшлиги учун шартли жазо олиб кетаверади? Ёки ҳукм ижроси кечиктирилади?

Ҳар нарсга тарбиядан бошланади. Шу боис фарзандларимизнинг баркамол бўлиб ўсишида бу ишдан эринмайлик. Ўз ҳолига ташлаб қўймайлик. Уларнинг ҳаётини ниҳоллигидаёқ эгиб, синдириб ташламайлик.

Ҳилолтин
ОЛИМҲУЖАЕВ,
Тошкент тумани ИИБ
бошлиғи милиция подполковниги.

УЮШМА РҲЙХАТГА ОЛИНДИ

Ваҳобов сайланган эди. Яқинда вилоят адлия бошқармаси ҳайъати уюшманинг Низомини тасдиқлаб, рўйхатга олди.

15 январда вилоят ИИБ ўтган йили амалга оширган ишлар якуний сарҳисоби йиғилишида адлия бошқармасининг бошлиқ ўринбосари Робияхон Маҳмудова гувоҳномани уюшма раисига тантанали суратда топширди. Энди «Қалқон» давлат банкида мустақил ҳисоб очилш ва эркин фаолият

кўрсатиш ҳуқуқига эга.

— Энг қувончлиси шуки, уюшмамизнинг келажакдаги ишларига кенг йўл очилди. — дейди Н. Ваҳобов. — Энди Низомга мувофиқ турли тадбирлар билан йиғилган маблаглар милиция ходимлари ва фахрийлари эҳтиёжига, осойишталик йўлида қурбон бўлган милиционерларимизнинг оила аъзоларига ёрдам бериш учун ва бошқа зарур деб ҳисобланган хайрли ишларга сарфланади.

Кўриб турибсиз, режаларимиз бисёр. Бу йўлда муаммолар, қийинчиликлар бўлади, албатта. Лекин савога қўл урдикми, энди орқага қайтиш йўқ. Зеро, бизга ишонч билдиришиб, катта масъулиятни елкамизга юкляшди. Уюшмамиз бақарган ишларнинг кимгадир фойдаси терса, бедабоғимизни яна ҳам маҳкамроқ боғлайверамиз.

Муҳаммадрасул
КИМСАНБОВ,
Фарғона вилояти ИИБ
матбуот маркази катта
йўриқчиси милиция
майори.

1992 ЙИЛ 16-19 ЯНВАРЬ КУНГИ ВОҶЕАЛАРГА ДОИР

16-17 январь кунлари юз берган воқеалар муносабати билан матбуотда кўплаб мақолалар ва шарҳлар чоп этилаётгани учун қуйидагиларни маълум қилишни лозим топдик.

16 январь куни соат 18 да Тошкент шаҳридаги Талабалар шаҳарчаси ётоқхоналарида истиқомат қилаётган талабаларнинг 300 кишидан иборат гуруҳи Чимбой кўчасидаги нон дўкони олдига йиғилди. Улар сотувда нон миқдори камлиги, баҳолар ошгани, шунингдек, купон ва стипендияларни ўз вақтида берилмагани учун норозилик билдира бошлашди.

Бу ерга етиб келган Собир Раҳимов тумани Кенгаши ва ҳуқуқ-тартибот идоралари раҳбарлари йиғилганларга норозиликнинг улар танлаган шакли ноўрин эканлигини тушунтириш бўйича тадбирлар кўришди, ўз талабларини белгиланган тартибда баён қилиш таклиф этилди. Шу вақтга қадар олий билимгоҳлар раҳбарларидан ҳеч ким талабалар ҳузурига келмади.

Соат 19 да Чимбой кўчасининг қатнов қисмида йиғилганлар сони тахминан 5 минг кишига етди. Уларни ётоқхона ва яқинда турган бошқа кўплаб талабалар бақириқ-чақириқ билан қўллаб-қувватлаб туришди. Жумҳурият ва шаҳар раҳбарлари бу ерга етиб келиб, ҳокимият ва бошқарув идоралари томонидан йиғилганлар талабини қондириш тадбирлари кўрилатгани тушунтирилгач, талабаларнинг бир қисми ётоқхоналарга тарқала бошлади. Бироқ қолганлари норозилик билдириб, уларнинг тарқалишига йўл қўймадилар, ўзлари қўйган масалаларни дарҳол ҳал этилишини талаб қилишди, барчани шаҳар марказига қараб юришга чақирдишди.

Ҳуқуқ-тартиботни сақлаш кучлари талабаларни Чимбой ва Ниёзов кўчалари кесилган чорраҳада тўхта-

тишди. Шаҳар ҳокимияти идоралари вакиллари ва милиция ходимларининг тарқалиш ҳақидаги чақириқларини рад этган оломон Тиббиёт шаҳарчасидаги талабаларни кўтариш учун ўша ёққа қараб йўл олди. Талабалар шаҳарчаси бўйлаб ҳаракат қилиш пайтида оломон ичидаги талабаларнинг бир қисми безорилик ҳаракатларига қўл ура бошлади. Жумладан тош ва бошқа нарсалар билан дўконлар, киосклар, умумий овқатланиш корхоналари ойналари синдирилди. Милиция ходимларига қарата тошлар, шиша идишлар, темир парчалари отилди. Оломон ичидан милиция тўсиғи томон мушактўппонча ва бошқа ўқотар қуроллардан ўй узилди. Бу қуролларнинг бир қисми ҳозирги вақтда олиб қўйилган. Бебош оломон томонидан Собир Раҳимов тумани ИИБ 1-милиция бўлимига биносини эгаллашга уриниш бўлди. Мана шундай шароитда, яъни тажовузкорона-жинояткорона ҳаракатлар пайини қирқиб мақсадида милиция ходимлари ўзларига биркирилган қуролдан ҳавога огоҳлантурувчи ўқ узишга, чарм сўйил ишлатишга мажбур бўлишди.

Тартибни сақлаш кучлари кўрган чоралар туфайли ярим тунга бориб Талабалар шаҳарчасидаги вазият изга тушди, оммавий тартибсизликларда фаол қатнашганлардан 90 киши ушланиб, кейинчалик тегишли ҳужжатлар тузилгач, қўйиб юборилди.

17 январь куни эрталаб Талабалар шаҳарчасида митинг бўлиб ўтди. Шу ерда ҳозир бўлган шаҳар раҳбарлари ва «Эрк» Демократик партияси етакчиларининг босиқлик ва вазминликни сақлашга, ноқонуний юришлардан тийилиб туришга қаратилган чақириқларига қарамасдан талабалар яна шаҳар марказига ўтишга ҳаракат қилишди, бироқ милиция кучлари томонидан тўхтатилдилар.

17 январь куни соат 16.00 да оломондагилар сони 13-15 минг кишига етди. 16.50 да эса яна безорилик ҳаракатлари бошланди, милиция ходимларига тошлар, шиша идишлар, темир буюмлар отилди. Кўрилган чоралар натижасида оломон тарқатиб юборилди, тартибсизликнинг 49 нафар фаол қатнашчиси ушланди. Уларнинг шахси аниқланиб, ҳужжатлар тузилгач, талабалар ўқув юртлари маъмуриятига топширилди.

18 январь куни эрталаб Тиббиёт шаҳарчасида яшовчи талабалар митинг ташкил этишди. Соат 11.40 да милиция ходимлари митинг иштирокчиларининг бирдан портловчи қурилма топиб олишди. Унинг шахси аниқланиб, тегишли ҳужжатлар тузилгандан сўнг бу талаба олий билимгоҳ маъмуриятига топширилди. 14.00 да талабалар ётоқхоналарга тарқалишди, жамоат тартиби бузилишига йўл қўйилмади.

Худди шу куни 13.30 да ирригация ва мелиорация муҳандислари олий билимгоҳи талабалари митингга йиғилишди. У 15.00 да жамоат тартиби бузилмасдан тугади.

14.30 да улов муҳандислари олий билимгоҳи талабаларининг бош бино олдида митинг бўлиб ўтди. Унда шаҳар ҳокими ўринбосари К. Расулов, билимгоҳ ректори ва ўқитувчилар сўзга чиқди. Шундан сўнг талабалар тарқалишиб, жамоат тартиби бузилмади.

18.15 да Энгельс кўчасида алоқа олий билимгоҳи талабалари йиғилишди. Киров тумани ва олий билимгоҳ раҳбарлари олиб борган тушунтиришлардан кейин улар тарқалишди.

19 январь куни Тошкент давлат аграр дорилфунуни талабаларидан 300 нафари Жаҳон Обидова кўчасига чиқиб, шаҳар марказига йўл олишди. 11.00 да улар милиция ходимлари томонидан Ботаника

боғи олдида тўхтатилдилар. Суҳбатда шу нарса маълум бўлдики, улар бир неча марта мурожаат қилишганига қарамасдан ректоратдагилар Талабалар шаҳарчасидаги воқеалар ҳақида тушунтирмаганлар. Улар ўз вақтида купонлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари учун талонлар тарқатилмаганлиги, талабалар ошхонасида овқат сифати пастлиги ҳақида шикоят қилишди. Бу ерга етиб келган жумҳурият ва шаҳар раҳбарлари йиғилганларга бафуржа гаплашиш учун дорилфунунга қайтишни таклиф қилишди. Таклифга рози бўлган талабалар орқага қайтишди. Лекин йўл-йўлакай салкам 200 нафар талаба «Нурчи» маданият уйи яқинидаги бозорчага бурилиб, у ерни ағдар-тўнтар қилишди. Маданият уйи, 140-алоқа бўлини маси ойнасини, саноат моллари дўкони витринасини синдиришди, таътилни ўтказиш учун уйига кетаётган тўрт нафар талабани калтаклашди. Мазкур безорилик ҳатти-ҳаракати юзасидан тегишли ҳужжатлар тузилди.

Шаҳар ички ишлари идоралари ихтиёридаги маълумотларга қараганда, тўқнашувлар давомида бир талаба ҳалок бўлган, яна бири оғир яраланган, кейин олинган жароҳатдан вафот этди. Тошкент милициясининг 97 нафар ходими яраланган ва шикастланган. Улардан тўққиз нафари, шу жумладан, битаси ўқотар қуролдан етказилган жароҳат билан касалхонага ётқизилган.

Жамоат тартибини сақлашни кучайтириш юзасидан кўрилган чоралар туфайли бошқа оммавий ҳуқуққа хилоф ҳаракатларга йўл қўйилмади, шаҳардаги вазият тўла назоратга олинган.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ИИБ МАТБУОТ МАРКАЗИ.

АБАДИЙ САҚЛанади

Истеъфодаги милиция капитани Малик Мустафоевич Гельман 44 ёшида бевақт оламдан ўтди.

Янгийўл шаҳар ИИБ бошлиғининг собиқ ўринбосари М. Гельман халқ осойишталигини таъминлаш учун бор кучини аямди. У жиноят қидирувга 1970 йили келган эди. Касаллиги туфайли нафақага чиққунга қадар шу соҳада ишлади. Ўзининг бутун онгли ҳаётини жиноятчиликка қарши курашга бағишлади. Иш фаолияти давомида юзлаб оғир жиноятларни фош этиб ташлади. Қандаш-қанча қонунбузарларни қўлга олишда фаол иштирок этди.

У яхши ходим бўлиши билан бирга меҳрибон мураббий ҳам эди. Ҳаётининг сўнгги кунларигача ўзининг бой тажрибасини ёшларга ўргатиб келди.

Янгийўл шаҳар ИИБ шахсий таркиби марҳумнинг қариндошлари, яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Унинг хотираси қалбларда абадий сақланажак.

ШУ СОНГА ШОШИЛИНЧ ХАБАР!

ЖАСОРАТ

Ана шу муҳтасар сўзда Самарқанд вилояти ИИБ ёнғиндан сақлаш ходимларининг даҳшатли оловни жиловлашдаги ҳаракати тўла ифодаланади. Хўш, темир йўлнинг Жомбой ва Красногвардейск бекатлари оралиғида нима воқеа юз берган эди?

23 январь куни 11 дан 5 дақиқа ўтганда, Самарқанд шаҳридаги ёнғин ҳақидаги маълумотни қабул қилиш пунктига телефон орқали билдирилган ташвишли хабар одетдаги иш тартибини ўзгартириб юборди. Чунки издан чиқиб кетган составнинг нефть маҳсулотлари юкланган цистерналари ёнаётган эди.

Даҳшатлиси шундаки, 2 минг квадрат метрдаги ёнғин ичида 120 ва 60 тоннадан ёнғин ортилган яна 11 та цистерна турарди.

Олов билан курашга раҳбарликни ёнғиндан сақлаш бўлими бошлиғи В. Хўжакулов ўз зиммасига олди. Ут ўчирувчилар ва темир йўл ходимлари ҳаётларини гоят хавф остига қўйиб, ўша 11 та цистернани жаҳаннамдан олиб чиқди. Кейинги бир соат ичида ёнғин бутунлай жиловланди. Уни ўчиришда ички хизмат подполковниги Н. Соков, ички хизмат капитани А. Абдуфаттоев ва машинист В. Мининлар алоҳида ўрнатилган кўрсатишди.

А. АҲМЕДОВ.

ТЕХНИК КЎРИККА ШАЙМИСИЗ?

АВТОМОБИЛЬ СОЗ БЎЛСА, ХАВҒУ ХАТАР ОЗ БЎЛАДИ

СУРАТДА: автомобилларнинг техник ҳолатини аниқлаш тармоғи бошлиқ ўринбосари милиция майори Эркин Мавлонов (ўнгдан биринчи) ва милиция катта лейтенанти Абдумутал Сайдахмедовлар Турсунбой Нўмоновнинг автомашинасини кўздан кечиришмоқда. Сураткаш Х. ШОДИЕВ.

Қадрдон бир дўстимнинг 1972 йилда ишлаб чиқарилган «Жигули» автомашинаси бор. Уни дўстим онда-сонда бошқариб туради. Агар сиз шу машинада юргудек бўлсангиз, юрак ҳовучлаб қоласиз. Чунки машина техник жиҳатдан жуда ҳам носо. Унинг чамбараги бошқарувида катта «люфт» бўлиб, кўп маротаба айлантиришга тўғри келади. Баъзибир муюлишларда қўлингиз ҳам чалқашиб кетиши турган гап. Лекин шунга қарамасдан автомашина ҳар йили техник кўриқдан соз деб топилди, техник паспортига муҳр қўйилади.

Гапнинг индаллосини айтадиган бўлсак, Тошкент шаҳридаги барча шахсий автомашиналар илгарила-

ри чарм заводининг қаршидаги «54-разъезд»га олиб келинарди. Бу ерда биргина ДАН ходими техник кўриқ ўтказарди. Унда на бир мослама, на бирон ўлчов асбоби бор эди.

— Мана шундай камчилик ва муаммоларга ДАН қошидаги автомобилларнинг техник ҳолатини аниқлаш тармоғи чек қўйди, — дейди шу тармоқнинг бошлиқ ўринбосари милиция майори Эркин Мавлонов. — Чунки бу ерга келган ҳар бир енгил автомашинадаги қисм рақамлари унинг техник паспорти билан солиштирилади. Ундан кейин махсус қурилма, асосида автомашинанинг мотори чиқараётган тутун миқдори ўлчанади. Сўнг-ра ер остидан машинанинг

чамбарак бошқармалари, яна бир махсус қурилма асосида орқа ва олд гилдиракларнинг тормозлашиши ва охирида автомашинанинг ташқи ёриткичлари, сирланиши текширилади.

Ўтган 1991 йил мобайнида бизнинг тармоқда ҳаммаси бўлиб 30 мингдан ортиқ барча турдаги автомашина текширилди. 20 мингга яқин автомашина иккинчи маротаба кўздан кечирилгач, «соғ» деб топилди. Яна бир муаммо устида тўхталиб ўтмоқчиман. У ҳам бўлса, автомашиналарнинг ойналари рангини ўзгартириш масаласи. Бизнинг қўлимизда махсус қонун-қонда бор. Шуларга асосан, автомашинанинг фақатгина орқа ойнаси бўялиши керак. Айрим ҳайдовчилар эса барча ойналарни хиралаштиришади. Бундан ташқари ойнани бўяш миқдори 37 фойзгача бўлиши керак. Айрим ҳайдовчилар эса «чаплаш»ни 80, 90, ҳатто 100 фойзгача етказишади ва бу билан қонунга хилоф равишда иш тутишади. Кўча ва йўллардан ДАН ходими автомашина ичида ким ўтириб-

ди, неча киши ўтирибди, нима олиб кетаяпти била олмайди. Маълумотларга қараганда, кўплаб жиноятлар ана шундай машиналарда содир бўлмоқда. Биз шунинг учун ҳам мана шундай ойналари меъёридан ортиқ қорайтирилган автомашиналарни ҳам техник жиҳатдан носоз деб топамиз ва қайтариб юборамиз. Яна бир янгилик тўғрисида тўхталиб ўтишим керак. Ҳозирги кунда биз барча турдаги шахсий автомашиналарни техник кўриқдан ўтказамиз. Бу ерда шахсий автомашиналар икки йилда бир марта, кооператив, ширкатларга аъзо бўлган шахсий автомашиналар эса ҳар йили текшириб турилади. Яна бир янгилик. 1980 йилга қадар чиққан машиналар ўша туманлардаги ДАНда техник кўриқдан ўтказилади. Техник кўриқнинг ҳар йилда кўзда тутилган муддати 1 январдан тортиб 31 июлгача. Ана шу вақт ичида барча турдаги шахсий автомашина эгалари техник кўриққа автомашиналарни тақдим этишлари зарур.

Қодиржон МУҲАММАДЖОНОВ, милиция майори.

ТАҲРИРИЯТДАН: мақола чоп этилаётган пайтда бизга Ўзбекистон Жумҳурияти ИИБ ДАН бошқармасидан баъзи-бир маълумотлар келди. Жумҳуриятимиз бўйича ўтган 1991 йил мобайнида 379 минг 752 та шахсий автомашина техник кўриқдан ўтказилган. Бунда 309 минг 426 автомашина соз деб топилган.

Рақамлар ортида инсон ҳаёти ётади. Ҳар бир улов эгаси йўлга чиққандан олдин ўз автомашинасининг ҳар томонлама соз бўлишини таъминлаши шарт. Агар ушбу қондаларга ҳамма вақт риоя қилсак, ўйлаймизки, содир бўлиши мумкин бўлган йўл-улов ҳодисасининг олдини олган бўламиз.

Бугун яна қор ёғди. Оқ-данда оқ қорлар. Ёғаетган қор сени ёдимга солди. Хоҳ ишон, хоҳ ишонма, бокирам, шунда жудама ўлгим келди. Сени анчадан буён эсламаганим учун.

Азиз болалигим, худди шу лаҳзада сени шу оппоқ қорга менгазим. Ва ўзимни кир, ёлгончи, телба дунёда яшаётганлигимга, кимгадир алданиб, кимнидир алдаб яшаётганлигимга ачиндим, ўқиндим, йиғладим. Кўз ёшларим ёғаетган дунёдан юриб, сенинг оламинга кириб бордим. Остонамга тиз чўқдим. Тавоб қилдим. Бўсагага бош кўйиб, ўқиб-ўқиб йиғладим. Назаримда менга кўшилиб, ортимда қолган кир дунё йиғларди. Хатоларим, азобу дардларим йиғларди. Кўнглимнинг кенг кўчаларида адашиб юрган, кейинчалик ўзини шоҳ билган гуноҳларим йиғларди. Худди шу лаҳзаларда азоблар мени ўлдирмоқ ниятида бўзимдан шафқатсизларча бўга бошлашди. Сенинг қаршингда ўзимни буюк ожиза, буюк нотавон, буюк гуноҳкор эканлигимни сезиб қолдим.

Бешинчи қаватнинг деразасидан нигоҳларим ташқарига, оппоқ қорга — сенга соғинчла термулади. Барча жиҳозлар, анави юриб турган машиналар, дарахту одамлар, барча-барчаси сенинг қаршингда, менинг руҳимда эрий бошлади. Сенга тикилиб-тикилиб тўймаман. Сен ҳақингда ўйлаб ёнаман. Турмуш ташвишларига, гуноҳу савобларимга ўрналиб қолиб сени унутиб қўйганлигимни сезиб ўзимдан жирканаман. Айна дамда хотирамнинг саргайган варағидан топиб олганимга суюнаман, шукр қиламан.

Китобни бирма-бир авайлабгина варақлайман. Киши қачонлардир унутиб қолдирган нарсасини, тўғрироғи буюк бойлигини тилиб олганида хурсанд бўлар экан. Унутиб қолдиргани учун эса ўзини шафқатсиз сўзлар билан сўяр экан. Мен ҳам ҳозир худди шундай аҳволдаман.

Азизим, ялпиз ўсган ариқ рошлари, биргина дарахт ўсган дўнгтепаллик, катта ариққа ёнбошлаб қолиб биз болаларга кўприк бўлиб қолган қари тут, кичкина даричадан иборат деворлари нуреган пастак уйимиз, ҳовлидаги ёши номаълум олмурот дарахти менинг буюк бойлигим, ҳаётимнинг қимматли совғаси эканлигини билиб қолдим.

Хув, анави мажнунтолнинг сочларидан, қоқигулу печакгуллардан берилиб гулчамбар ясаётган қизча. У гулчамбарни бошига кийиб, дугоналарига кўз-кўз қилиш ниятида югуриб кетди. У югуриб эмас, шодлик қанотида учиб кетди.

Шундоққина ҳовлисининг олдидаги ариқ устига қўйилган тахтанинг устида оёқларини сувга солиб, ўзидан тўрт ёш катта қўшни қиз Дилором билан лой-лой ўйнапти.

Иссиқдан терлаб-пишиб нон ёпаётган энаси қўлига кулча тутқазди. Кулчани куҳ-куҳлаганча у қўлидан бу қўлига олиб югурганча бориб ариққа ташлаб юборди. Севинганидан қийқираб оқиб бораётган кулчани тута олиб, бир тишлаб яна оқизади. Тутти олиб, яна оқизади. Унинг севинчига олам тор.

Ўзи тенги қўшни бола Бахтиёр билан тупроқ кечган кўчалар. Арава кўчани чангитиб кетаяпти. Улар хивчдан от миниб чув-чувлашади. Юз-кўзлари, уст-бошларига чанг ўтирган.

Ўзлари эса жуда бахтиёр.

Эсингдами, болалигим? Сен билан томма-том юриб қизгалдоқлар терганимиз. Очилишини эса интиқ бўлиб кутганларимиз. Бизнинг томда негадир қизгалдоқлар кам очиларди. Тонг саҳар эгаси кўриб қолмасин дея пусиб бориб, қўшнимиз — Абдулла бобо, Мукар момоларнинг томидан қизгалдоқлар ўғирлардик. Супада чой ичишиб ўтирган ҳамсоялар бизни кўриб-кўрмасликка олиб, жилмайиб қўйишарди ўшанда. Бизларни уялмасин дея. Энам ўшанда уришиб берардилар, меҳрибончилик билан. «Таш томан, йиқилиб кетасан». Аммо бизнинг севинчдан маст бўлган юрагимизга дўқ-пўписалар кор қилмасди.

Ташқарига қарайман. Олам оппоқ кўйлак кийиб улгурибди. Шу оппоқ кўй-

атга чуқур меҳр қўя оладиларми?

Қўшни аёл болаларини шу қадар авайлайдики, беихтиёр кўнглингдан шу сўзлар ўтади. «Дунёда болаларига битта меҳрибон аёл бўлса шу, иккита бўлса биттаси». «Ботир, тошни ташла», «Зухра, югурма йиқиласан», «Лобар, укангга қара, йиқилиб тушмасин», «У ерда ўйнама, тикан киради қўлингга». Эҳтиёткорликка чорловчи бундай сўзлар ҳар куни жаранглайди. Тўғри, онани тушуниш лозим. Боласига заррача ҳам ёмонликни раво кўрмайди. Унинг учун ўлиб-тирилишга тайёр. Бироқ савол туғилади: «У ўта меҳрибончилиги билан боласини эрка, тантиқ қилиб ўстирмайтими?», «Эркини чегаралаб қўймайтими?», «Келажакда ҳур фикрли, мустақил инсон бўлиб

рига дон-дун ташийтган чу-молиларни кўрганчалик болага завқ бағишламайди. Ҳа, айнан табиатнинг ўзи моҳир рассомдир, кенг суратхона, мўъжизахонадир. У солган (инсон таҳрир қилмаган) суратлар бола тафаккурининг, дувёсининг, руҳининг туб-тубига таъсир қилмай қолмайди. Онгида ўзига номаълум бўлган фикрларни уйғотади. Кўрган манзараларини анча вақтгача унутмай ўртоқларига мақтаниб сўйлаб юради.

Ҳамкасбим гапириб қолди: «Қўшнимизнинг болалари видео кўришар эмиш. Болалар хархаша қилишяпти, бизлар ҳам кўрамиз деб». Музлаб қолдим нима дейишимни билолмай бир лаҳза. Ҳа, мана бизнинг келажакимиз. Биз катталар уларга нималарни бераямиз? Бу

гулга айлантириб қўймайлик. Бундоқ ён-атрофимизга жиддий назар солайлик. Ўзимизни оппоқ санайвермай, хатоларимизни хаспўшлайвермай, баҳоналар топавермай, тушкунликка берилмай келажакимиз олдида масъул бўлайлик.

«Болалар — келажакимиз», — деган сўзлар олдида ҳар биримиз бош эгайлик, ўйлайлик. Ўйлаганда ҳам тубдан ўйлайлик. Ушларку ҳаётимизнинг, миллатимизнинг, тарихимизнинг келажакни, Имонни, эътиқодни, орияту мардликни гардлардан тозалаб, уфққа элтувчилар. Дунёни асрагувчилар.

Абдулла Қаҳҳор айтгандек: «...Лекин одамзод жонига теккан нарсадан қутилиш йўлини билмас, осмон йироқ, ер қаттиқ бўлади. Унга кўникади, шунчалик кўникадики, бу нараса жонига текканини ҳам пайқаймай қолади».

Ташқарига қарайман. Уч-тўрт бола истироҳат боғида ўйнаб юришибди. Анави қизчани онаси ўз ҳолига қўймай етаклаб олган. Уларда мен истаган хурсандчиликни кўрмайман. Назаримда, улар уйдан зерикиб, ташқарига шунчаки чиққан кўринадди. Мен эса мискин ўй сураман. Табиатнинг ҳақиқий мўжизасидан уларни бебаҳра эканликларини ўйлаб эзиламан. Ҳар қадамда ҳайрат барқ урадиган далами, пастак деворларни, қизгалдоқларни, ҳайқириб оқаетган Нарпайни, сой бўйидаги сулув мажнунтолни кўрмаётганлигидан эзиламан. Ҳақиқий, бебаҳо гўзалликка ошно эмаслигини ўйлаб эзиламан. Руҳий дунёлари, қалблари ҳам гўзаллигининг туб моҳиятини сезмаётганлигидан, ҳар бир томири билан ҳис қилмаётганидан куйинаман. Шоирлар шoirлар томонидан ардоқланган гўзаллик тушунчасини, муҳаббат тушунчасини мурғак вужудларга сингдира олмаётганимиздан қийналаман. Ўзимизнинг ҳам бу буюк тушунчалар олдида мискин эканлигимизга хўрлигим келади.

Ташқаридо оппоқ қор борлиққа хукмдор. Оппоқ қор юрагимда ҳадсиз умидларларни уйғотаяпти. Мустақил Ўзбекистоннинг болалари ҳам туб маънода мустақил бўлажак. Зеро, биз катталар қилган хатоларини ҳам ақл тарозусида ўлчаб тузатажак. Биз мерос қилиб қолдирган табиатга зўравонларча муносабатнинг оқибатларини, барча хатоларимизни тузатиб, савобли ишларимизни давом эттиражак.

Ёлғиз парвардигоргина қодир бўлган ишларга биз хом сут эмган бандалар аралашмасак, эзгу ҳислар, ишлар бош кўтараётган ушбу кунда: «Болаларимиз — келажакимиз», — дея дил тўла фахр билан тилга оламиз.

Ташқаридо қор ёғмоқда ҳисларимни ёндириб, Мен сенга бахт тиладим гуноҳимни куйдириб. Болалигим — эртакларим, изларингдан йиғлайман, Ташлаб кетма бокирам, минг бир жонини сўйдириб.

Кетсанг жоним, мен дунёнинг сўйиб-сўйиб кетақол, Кечсанг мендан, майлага кўзим ўйиб кечақол. Оппоқ ҳислар қонганимни куйдиради аёвсиз, Алғов-далғов руҳимнинг сўзини бўяб кетақол.

Ўқиб-ўқиб, йиглаб-йиглаб бу дунёда нетаман, Сен кетган кун мен ҳам эртақларга кетаман.

Ойгул УБАЙДУЛЛА қизи.

— АЙТСАМ ТИЛИМ КУЯДИ, АЙТМАСАМ...

ДИЛПРОЗИ

лак сингари, менинг бокира болалигим, Сенинг дунё бойликларидан ҳам ортиқ, бебаҳо дунёнг олдида дилдан сажда қилаяпман. Оёқларингга бош қўйиб йиғлайман. Тош қотган кўнглимнинг тош дунёсини (хотираларини) майда-майда қилиб ташлаяпман. Сенинг буюк кўдратинг боис. Дунё кўзимга нафис, гўзал кўринаяпти.

Бугун ишга кела туриб метрода дадасининг қўлидан ушлаб олганча кетаётган қизчадан кўзларим узилмай қолди, Ортимга қарай-қарай кетдим.

Мен ҳам бир вақтлар худди шу қизалоқдек отам қаерга борса, эргашиб юрардим. Бир куни агар адашмасам аммаларидан, (кечир, мени болалигим, исмининг эслолмаяпман) хабар олишлари керак эди. Ҳар галгидек ортидан эргашдим. Отам «қол» деди, кўнмадим. Шунда: «Бориб янги кўйлагингни кийиб чиқ», — дедилар. Хархаша қилдим: «Сиз кетиб қоласиз». Отам «кутиб тураман» деганидан сўнггина кўниб уйга кириб энамга, акаларимга роса инжиқлик қилгандим: «Ҳани менинг кўйлагим, Топиб беринглар!».

Кўйлакни кийиб югуриб дарвозадан ташқарига чиқсам, отам узоқда кетиб бораётган экан. Ерга ўтириб олганча оёқларимни таприлатиб, бор овозда «менам бораман» деб роса йиғлагандим. Акаларим эрмак қилган, онам койиган, қўшнимиз уялтирмоқчи бўлган, дугоналарим кулишган. Бироқ уларнинг ҳеч бири менга заррача таъсир қилмаганди. Ушанда йиглаб-йиглаб ухлаб қолгандим.

Менку отам алдаб маълум вақтга ташлаб кетганига шунақа жоғору қилганман. Бугунлик кунда болалар уйларидо қанчадан-қанча ота-онасиз, етим болаларнинг туриш-турмуши, келажак ҳақида ўйлаяпман. Улар кимга эркалик қилишади? Кимлар унинг инжиқлигини, тантиқлигини кўтаради? Кимга араз қилишади? Мунгайган вужуд кўзларидан отилиб чиқаётган қатор саволларга ким жавоб беради? Қайси куйган юрак уларни лоқайд кузатади?

Бетон, гишт қутичаларда вояга етаётган болаларнинг фикри, дунёқарашини саёз, тор бўлиб қолмайдими? Зоопаркдаги қўшларни, ҳайвонларни кўриб, улар таби-

етишиши учун ҳозирдан замин тайёрлаш керак эмасми?».

Биз катталар болаларни ҳам тушунамлиқ, Ўзимиздан, ўзлгимиздан бироқ чекиниб. Майли у йиқилсин, ўзи турсин. Йиғласин, ўзи овунсин. Югурсин, лой ўйнасин, тупроқ кечсин. Шунинг ўзи ҳам етади. «Жим даданг ишдан чарчаб келди», «Шовқин қилманглар, қўшниллар безовта бўлишадди».

Гоҳ ўйлаб қоламан. Болаларимизга ўта даражада меҳрибончилигимиз уларни маънан қашшоқ, қўрқоқ қилиб қўймайтими? Тор хоналарда, бетон деворлар орасида ўсаётган келажакимизнинг дунёси ҳам шу қадар тор бўлиб қолмайтими? Биз катталар давлат иши, деб болаларимиз келажакига, яна ҳам аниқроғи эртанимиз, миллатимиз, халқимиз, тарихимиз, динимизга нисбатан бепарво бўлиб қолмайтими? Ваҳоланки, эртанинг кунинг чироқларини ўчирмаслик, Уларнинг қўлида-ку.

Хонамда иккита гул ўсади. Уни қанчалик парварши қилмай барибир ранги сўлғин, бўйи ўзига ярашмайдиган даражада узун (даҳшат-а?). Уларга ҳар гал кўзим тушса, болалар ёдимга тушаверади. Ҳар гал минглаб саволлар бағримни аямай сўяверади. Бироқ гулсиз ҳам туролмайман, ерга экай десам, ерининг ўзи йўқ. Шунинг учун келгуси йил баҳордан биринчи қаватдаги қўшнимнинг бир парча ерининг чеккасига ўтқазин ниятим бор.

Даврада бирор машҳур киши ҳақида гап кетса: «Қишлоқдан чиққан», — дейишади.

Ҳа, табиатнинг ажойибдан-ажойиб, фаройибдан-фаройиб мўъжизаларини кўриб вояга етган боланинг тафаккури кенг, самимий, сода бўлишини, кенг жойда камолга етса, бағри ҳам кенг бўлишини, дала-даштда эркин юрган боланинг руҳи кулликини эмас, эркинликни кўмасини билавермаймиз. Қўллик деганда қўрқоқликни, иродасизликни, лоқайдликни назарда тутаяпман.

Шаҳардаги сунъийлаштириб қўйилган табиатнинг совуқ бўлага истироҳат боғлари, зоопарклари, улардаги қўшлар, ҳар хил ҳайвонлар барибир кенг ҳовлидаги супада из солишиб, уяла-

ҳолда улардан нимани кутамиз, ахир?

Бола болада. Нимани эшитса, шунинг кўргиси келади. Қилма деган ишнинг тескарсини қилади. Яширсангиз, яна ҳам қизиқиши кучаяди.

Қўшнимизнинг боласи берилиб қўшиқ айтаяпти:

Кўрдим юзингни девона бўлдим, Ақлу ҳушимдан бегона бўлдим...

Вой, худойим-ей, нималар бўлаяпти ўзи? Ахир, бизлар улардан болалигини ўғирлаб олаётимиз-ку!

Ахир, давримизнинг туб фожияларидан бири мана шу эмасми?

Еш Алишер «Қуш тили» китобини ёд олганди. Биз болаларга «Ленин бобомлар, менинг бобомлар», «Юлдузча»ни ўргатдик.

Эсимда, поездда Самарқандга кетаётгандик, ёнимдан сажиз ёшлар ҳамаси ўғлини кўтариб олган 40-45 ёшлардаги эркак киши жой олди. Узоқ йўлда яхши ҳамсуҳбат бўлгани яхши. У ўғлини суяк касали билан оғриганини, Тошкентдаги қайсидир шифохонада икки йил даволаниб, соғайганидан сўнг жавоб беришганини айтди. Бола ойнадан ташқарини завқ билан томоша қиларди. Гоҳ дадасига саволлар беради. Мен хурсанд бўлиб кетаётгандим боланинг саволларидан. Поезд навбатдаги бекатга етиб келганида, у отасини туртди: «Дада, қаранг, анавилар қучоқлашиб ўтиришибди. Ҳеч кимдан уялишмайди», — деди. Шу сўзлардан сўнг беихтиёр ташқарига қарардим. Ҳақиқатдан ҳам йигитқиз бир-бирининг пинжига кириб ўтиришган экан. Ҳамроҳим дув қизариб, хижолатли гапирди: «Ўғлим икки йил ичида кўп нарсаларни билиб олган». Унга бир сўз дея олмадим. Гапиришим ҳам шарт эмасди. Сўнг гап қўшиб қўйди секингина. «Унинг олдида хотинимга ботиниб, эркин гапира олмаيمان. Синчиклаб кузатиб туради».

Биз катталар йўл четидоги светофорга ўхшаймиз. Хоҳласак машиналарни, тўхтатиб қўямиз. Хоҳласак йўл берамиз юришларига. Тўғри, улар темирлар. Лекин бизлар-чи? Парвардигор томондан ақл ато этилган инсонларимиз. Уларга эркинлик берайлик. Ҳаддан зиёд меҳрибончилигимиз билан уларни тувакда ўсаётган

Муҳаррир
Зокир ОТАЕВ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700029, Тошкент, Лопатин кўчаси, 1.
Ўзбекистон Жумҳурияти «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни
босмахонаси. 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Телефонлар: муҳаррир — 54-37-91,
муҳаррир ўринбосари — 39-77-23,
муҳбирлар бўлими — 59-26-56,
умумий бўлим — 59-21-21.

«ПОСТДА» — («НА ПОСТУ») Орган коллегияси МВД Республикаси Ўзбекистон 43370 нусхада чоп этилди.